

ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA HARBIY PROFESSIONAL TAYYORGARLIK

Sharopov Ikromjon Komiljon o'g'li

*O'zbekiston Respublikasi Harbiy xavfsizlik va
mudofaa universiteti katta o'qituvchisi.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalarning harbiy professional tayyorgarlik tizimidagi o'rnini va ahamiyati tahlil qilinadi. Bugungi kunda harbiy ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar, simulyatsion o'qitish vositalari, interaktiv metodlar va innovatsion yondashuvlar keng joriy etilmoqda. Tadqiqotda ushbu texnologiyalarning harbiy xizmatchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishdagi roli, ularning samaradorligi hamda amaliy natijalari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar an'anaviy ta'lim usullari bilan uyg'unlashtirilganda yuqori samaradorlikka erishilishi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Pedagogik texnologiyalar, harbiy ta'lim, professional tayyorgarlik, raqamli ta'lim, simulyatsiya, innovatsion metodlar, kompetensiya, interaktiv o'qitish.

Zamonaviy dunyoda harbiy soha tezkor o'zgarishlar va murakkablashib borayotgan xavfsizlik tahdidlari bilan yuzma-yuz kelmoqda. Shu sababli harbiy kadrlarni tayyorlash tizimi ham doimiy ravishda takomillashtirib borilmoqda. An'anaviy o'qitish usullari bugungi talablarni to'liq qondira olmasligi sababli, pedagogik jarayonga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish zarurati ortib bormoqda. Pedagogik texnologiyalar nafaqat bilim berish jarayonini osonlashtiradi, balki harbiy xizmatchilarning mustaqil fikrlash, tezkor qaror qabul qilish va murakkab vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish qobiliyatini ham rivojlantiradi. Shu nuqtai nazardan, harbiy professional tayyorgarlikda innovatsion yondashuvlar muhim o'rin egallaydi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar harbiy ta'lim jarayonini tubdan o'zgartirib, uni yanada samarali, interaktiv va amaliy yo'naltirilgan tizimga aylantirmoqda. Jumladan, raqamli platformalar, elektron ta'lim tizimlari, virtual laboratoriyalar va simulyatsion mashg'ulotlar keng qo'llanilmoqda.

Simulyatsion o'qitish texnologiyalari harbiy xizmatchilarga real jangovar vaziyatlarga yaqin sharoitlarda mashq qilish imkonini beradi. Bu esa ularning taktik fikrlashini, tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, xatolarni tahlil qilish va ularni takrorlamaslik imkonini beradi, bu esa o'quv jarayonining sifatini oshiradi. Interaktiv metodlar, jumladan muammoli o'qitish, case-study va guruhli loyihalar harbiy ta'limda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu metodlar kursantlarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda ularni real vaziyatlarni tahlil qilishga o'rgatadi. Bundan tashqari, axborot-

kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ta'lim jarayonini tezkor va samarali qiladi.

Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan o'quv jarayonlari individual yondashuvni ta'minlaydi. Har bir kursantning bilim darajasi va rivojlanish tezligi hisobga olinib, moslashtirilgan o'quv dasturlari ishlab chiqiladi. Bu esa o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar harbiy tayyorgarlikda motivatsiyani oshirishga ham xizmat qiladi. Interaktiv va vizual materiallar, virtual mashg'ulotlar hamda o'yinlashtirilgan ta'lim elementlari kursantlarning o'quv jarayoniga qiziqishini kuchaytiradi. Texnologiyalarning joriy etilishida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, yuqori texnologik uskunalarning qimmatligi, malakali pedagog kadrlarning yetishmasligi va texnik infratuzilmaning cheklanganligi ta'lim jarayoniga to'siq bo'lishi mumkin. Shuning uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalarni bosqichma-bosqich joriy etish va o'qituvchilarni doimiy qayta tayyorlash muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning harbiy professional tayyorgarlikdagi yana bir muhim yo'nalishi — bu kompetensiyaga yo'naltirilgan ta'lim modelidir. Ushbu modelda asosiy e'tibor nazariy bilimlarni yodlashga emas, balki ularni amaliy vaziyatlarda qo'llay olish ko'nikmasini shakllantirishga qaratiladi. Harbiy xizmatchi faqat bilimga ega bo'lib qolmasdan, balki murakkab operativ sharoitlarda to'g'ri va tezkor qaror qabul qila oladigan darajaga yetkaziladi.

Blended learning (aralash ta'lim) yondashuvi harbiy ta'lim jarayonida keng qo'llanilmoqda. Bu yondashuv an'anaviy auditoriya mashg'ulotlarini raqamli ta'lim platformalari bilan uyg'unlashtiradi. Natijada kursantlar mustaqil o'rganish, elektron resurslardan foydalanish va amaliy mashg'ulotlarda faol ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa bilimlarni chuqurroq o'zlashtirish va ularni uzoq muddatli xotirada saqlashga yordam beradi.

Harbiy professional tayyorgarlikda loyiha asosida o'qitish ham muhim o'rin tutadi. Bunda kursantlar real yoki modellashtirilgan operativ vaziyatlar asosida guruh bo'lib ishlaydilar, muammolarni tahlil qiladilar va ularni hal etish bo'yicha qarorlar ishlab chiqadilar. Ushbu jarayon ularning analitik fikrlashini, liderlik qobiliyatini va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar yordamida kursantlarning bilim darajasi, jismoniy tayyorgarligi va taktik harakatlari doimiy ravishda kuzatib boriladi. Bu esa o'qituvchiga individual yondashuvni amalga oshirish, zaif tomonlarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha aniq tavsiyalar berish imkonini yaratadi.

Virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR) texnologiyalari harbiy tayyorgarlikda yangi bosqichni boshlab berdi. Ushbu texnologiyalar yordamida kursantlar real jangovar sharoitga maksimal darajada yaqinlashtirilgan muhitda mashq qilishlari mumkin. Bu esa stressga chidamlilikni oshiradi va ekstremal vaziyatlarda harakat

qilish reflekslarini shakllantiradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishda metodik tayyorgarlik masalasi ham dolzarb hisoblanadi. O'qituvchilar yangi texnologiyalarni samarali qo'llay olishlari uchun doimiy ravishda malaka oshirib borishlari, raqamli savodxonlikni rivojlantirishlari va innovatsion yondashuvlarni o'zlashtirishlari zarur. Aks holda, texnologik imkoniyatlar to'liq amalga oshmay qolishi mumkin. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar harbiy ta'lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ular nafaqat bilim berish jarayonini modernizatsiya qiladi, balki harbiy xizmatchilarning professional va shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagogik texnologiyalar harbiy professional tayyorgarlik tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ular harbiy xizmatchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini oshirish va amaliy tayyorgarlik darajasini kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Innovatsion yondashuvlar an'anaviy ta'lim usullari bilan uyg'unlashtirilganda esa yanada yuqori samaradorlikka erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi Farmoni // www.lex.uz.
2. Yo'ldoshev J.G. Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. – T.: "O'qituvchi", 2004. – 248 b.
3. Bospalko V.P. Pedagogika i progressivniye texnologii obucheniya. – M.: Izd. Instituta professionalnogo obrazovaniya Ministerstva obrazovaniya Rossii, 1995. –68 b.
4. Abdullayeva R.M, Ochilova G.O, Musaxanova G.M. Pedagogika. Psixologiya. O'quv qo'llanma. T.TDIU. 2019. – 172 b.